

یادداشت
O P I N I O N

سهیل معینی

مدیرعامل انجمن باور

کاهش منابع زندگی معلولان را تهدید می کند

منابع مالی حوزه اجتماعی در ایران به شدت کاهش یافته و هیچ تناسبی با تورم سرسام آور ندارد. مستمری و عیدی معلولان در این شرایط، نه تنها پاسخگوی حداقل نیازهای زندگی روزمره آنان نیست، بلکه شکافی عمیق میان وعده‌های حمایتی و واقعیت معیشتی آنان ایجاد کرده است. این فاصله، نمادی از ناکارآمدی ساختاری نظام حمایتی و ضرورت اصلاح سیاست‌ها است و هرگونه تاخیر در رسیدگی، فشار بر زندگی گروه‌های آسیب‌پذیر را افزایش می‌دهد.

بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، سقف مستمری افراد دارای معلولیت در قانون بودجه ۱۴۰۴، ۳ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان تعیین شده است. به تبع آن، عیدی نیز متناسب با این مبلغ محاسبه می‌شود؛ یعنی فردی با مستمری ماهانه یک میلیون و ۵۰۰ تا دو میلیون تومان، نهایتاً معادل یک‌ماه مستمری عیدی دریافت خواهد کرد و خبری از مبالغ قابل توجهی مانند ۱۰ میلیون تومان نیست. در شرایطی که تورم خط فقر را ماهانه جابه‌جا می‌کند، این ارقام تنها حداقل‌ترین سطح حمایت را نشان می‌دهند و عملاً نمی‌توانند نیازهای واقعی زندگی معلولان را تأمین کنند. ریشه این ناهماهنگی به ضعف ساختاری قانونگذاری بازمی‌گردد. بسیاری از قوانین تصویب می‌شوند بدون آنکه منابع مالی لازم برای اجرای آنها پیش‌بینی شده باشد. قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت با بیش از یکصد حکم، نمونه‌ای آشکار از این وضعیت است که ردیف بودجه مشخصی ندارد. بودجه عملیاتی سازمان بهزیستی شفاف نیست و مشخص نیست چه میزان از آن صرف اجرای مفاد قانونی می‌شود. این ابهام، امکان نظارت و ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها را تقریباً از بین برده و اصلاح سیاست‌ها را دشوار می‌کند.

وضعیت اعتباری دستگاه‌های مسئول اجرای قانون نیز پیچیده است. هر وزارتخانه و سازمان موظف است بودجه لازم برای انجام تکالیف خود را پیش‌بینی کند و هیچ‌بهرانه‌ای از جمله کمبود منابع قابل پذیرش نیست. با این حال، بسیاری از افراد بالای ۱۸ سال با معلولیت شدید، فاقد شغل درآمد، از حداقل حمایت قانونی محروم مانده‌اند و زندگی‌شان با مشکلات جدی معیشتی روبه‌رو است. ماده ۲۷ قانون اهمیت ویژه‌ای دارد؛ دولت موظف است حق معیشت این گروه را مطابق کف حقوق قانون کار تأمین کند. با این حال، محدود کردن مستمری به دهک‌های یک تا سه، اقدامی خارج از چارچوب قانون و طفره رفتن از مسئولیت محسوب می‌شود. در حالی که قانون هیچ محدودیتی ذکر نکرده و تنها بر نیاز واقعی فرد بالای ۱۸ سال با معلولیت شدید تأکید دارد. مطالبه امروز جامعه هدف بازنگری اساسی در تخصیص منابع مالی حوزه اجتماعی است. ادامه وضعیت فعلی، حقوق قانونی معلولان را تضعیف و اعتماد عمومی به کارآمدی نظام قانونگذاری را مخدوش می‌کند. دولت باید سیاست‌های حمایتی را همدمند، عادلانه و مبتنی بر نیاز واقعی طراحی و به جای فرمول‌های جدید، به تعهدات خود عمل کند.

مهیدیار عبدالحی

روزنامه نگار

شفافیت، ارائه فرمول‌های روشن برای تعیین مستمری و توجه به هزینه‌های فناوری‌های نوین، همگی در چارچوب اصلاح سیاست‌ها قابل تحقق است. آنچه اهمیت دارد، تداوم گفت‌وگو و هم‌افزایی میان دولت، مجلس و جامعه هدف است تا مسیر حمایت‌ها به‌صورت تدریجی، منظم و مبتنی بر داده‌های واقعی تقویت شود.

تقویت تدریجی حمایت‌ها

اظهارات مطرح‌شده درباره میزان تخصیص اعتبارات قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت، بیش از آنکه نشانه تقابل باشد، بازتاب دغدغه‌ای اجتماعی برای بهبود سازوکارهای حمایتی است. واقعیت آن است که در سال‌های اخیر، دولت در شرایط محدودیت‌های گسترده مالی و فشارهای اقتصادی ناگزیر بوده منابع عمومی را با اولویت‌بندی دقیق توزیع کند. تخصیص مرحله‌ای بودجه، از جمله در این قانون، در همین چارچوب قابل تحلیل است؛ رویکردی که هدف آن حفظ پایداری مالی و جلوگیری از ایجاد تعهدات غیرقابل تحقق است.

در عین حال، هشدار درباره تأثیر تورم بر قدرت خرید مددجویان، نکته‌ای قابل تأمل و همسویا سیاست‌های عدالت‌محور دولت است. تأکید بر اینکه فناوری‌های نوین برای افراد دارای معلولیت، به‌ویژه نابینایان، ضرورتی برای اشتغال و زیست روزمره است، می‌تواند مبنای بازنگری در اولویت‌های حمایتی قرار گیرد. دولت با پذیرش اصل ضرورت حمایت هدممند، این امکان را دارد که در فرآیند تدوین بودجه‌های آتی، با اتکا به داده‌های دقیق تر و شاخص‌های به‌روز، سطح حمایت‌ها را به‌تدریج ارتقا دهد. استمرار گفت‌وگوی کارشناسی میان تشک‌ل‌های تخصصی و نهادهای تصمیم‌گیر، می‌تواند این روند اصلاحی را تسریع و اثربخش تر کند.

گام‌های اصلاح در بودجه

طرح پرسش درباره کفایت مستمری فعلی و نسبت آن با نرخ تورم، در چارچوب مطالبه‌گری مسئولانه قابل ارزیابی است. آنچه اهمیت دارد، حرکت به سمت بودجه‌ریزی علمی و مبتنی بر شاخص‌های شفاف است؛ مسیری که خود دولت نیز بارها بر آن تأکید کرده است. تدوین فرمول‌های دقیق برای تعیین سطح مستمری، توجه به هزینه‌های واقعی زندگی افراد دارای معلولیت و لحاظ کردن نرخ تورم، همگی در چارچوب اصلاح تدریجی نظام حمایتی قابل تحقق است. اشاره به گذشت چند سال از تصویب قانون حمایت، یادآور ضرورتی است که همکاری سه‌جانبه دولت، سازمان برنامه و بودجه و مجلس شورای اسلامی را می‌طلبد. پیشنهاد افزایش پلکانی تخصیص‌ها نیز می‌تواند به‌عنوان راهکاری واقع‌بینانه مورد بررسی قرار گیرد؛ رویکردی که ضمن پرهیز از فشار ناگهانی بر منابع عمومی، مسیر رسیدن به اجرای کامل قانون را هموار می‌کند. تجربه سال‌های اخیر نشان داده که سیاست‌گذاری پایدار، نیازمند توازن میان مطالبات اجتماعی و ظرفیت‌های اقتصادی است. در همین چارچوب، تقویت تدریجی اعتبارات و اصلاح ساختار پرداخت‌ها می‌تواند هم عدالت حمایتی را ارتقا دهد و هم ثبات مالی را حفظ کند؛ هدفی که در نهایت به نفع جامعه هدف و کلیت نظام رفاهی کشور خواهد بود.

ارتقای کیفیت سیاست‌گذاری کمک کند. سازمان برنامه و بودجه و دستگاه‌های اجرایی، در سال‌های اخیر تلاش کرده‌اند با حرکت به سمت بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، سازوکار تخصیص منابع را هدممندتر کنند. در همین چارچوب، امکان بازتعریف شاخص‌های حمایتی متناسب با نرخ تورم و سطح نیاز، قابل بررسی است. واقعیت آن است که هزینه تجهیزات تخصصی، به‌ویژه در حوزه فناوری‌های نوین نابینایان، بالاست و تأمین آن نیازمند برنامه‌ریزی میان مدت است. استمرار گفت‌وگوی کارشناسی میان دولت و نمایندگان جامعه هدف می‌تواند زمینه‌ساز افزایش تدریجی و پایدار حمایت‌ها شود؛ مسیری که به جای تصمیمات مقطعی، بر اصلاح ساختارها و تقویت منابع پایدار استوار است.

حرکت به سوی کارآمدی

بحث در باره کفایت مستمری‌ها و عیدی، بیش از آنکه تقابلی باشد، ناظر بر بهبود سازوکارهای حمایتی است. دولت با اعلام رسمی شاخص‌هایی نظیر خط فقر و تأکید بر ضرورت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، نشان داده که نسبت به فاصله میان هزینه‌های واقعی زندگی و دریافتی مددجویان آگاه است. همین اذعان، مقدمه اصلاحات تدریجی در نظام پرداخت‌هاست. تخصیص مرحله‌ای بودجه، هرچند از منظر برخی فعالان اجتماعی ناکافی تلقی می‌شود، اما در بستر محدودیت‌های منابع عمومی، رویکردی واقع‌گرایانه محسوب می‌شود. هدف آن است که تعهدات قانونی به‌گونه‌ای اجرا شود که پایداری مالی دولت حفظ گردد و امکان استمرار حمایت‌ها در سال‌های آینده از میان نرود.

پیگیری‌های تشک‌ل‌های تخصصی، از جمله در حوزه نابینایان، می‌تواند مکمل این روند باشد و به دقیق‌تر شدن شاخص‌های توزیع منابع کمک کند. تأکید بر

این توضیحات در شرایطی مطرح می‌شود که در سال‌های گذشته شیوه پرداخت عیدی با نقدهایی همراه بوده است. منصور شادکام، قائم‌مقام انجمن نابینایان ایران، با اشاره به پرداخت یک نوبت مستمری اضافه در سال گذشته، خواستار تثبیت قانونی چنین حمایتی شده و بر ضرورت تخصیص کامل منابع قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت تأکید کرده است. وی همچنین با اشاره به هزینه بالای تجهیزات تخصصی نابینایان، از جمله ابزارهای مبتنی بر بریل الکترونیک که قیمت آنها به حدود ۲۴۰ میلیون تومان می‌رسد، بر فاصله میان مستمری فعلی و هزینه‌های واقعی زندگی تأکید دارد. مجموعه این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد گفت‌وگو درباره عیدی و سطح مستمری، در چارچوب قانون و با هدف تقویت تدریجی حمایت‌ها در حال شکل‌گیری است؛ مسیری که تحقق آن مستلزم تأمین منابع پایدار و تصمیم‌گیری منسجم در سطح بودجه‌ریزی ملی خواهد بود.

بازنگری تدریجی اعتبارات حمایتی

موضوع تخصیص اعتبارات قانون حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت، در چارچوب محدودیت‌های کلان بودجه‌ای کشور قابل تحلیل است. برای سال ۱۴۰۴ رقمی معادل ۲۳۰ هزار میلیارد تومان پیش‌بینی شده، اما تخصیص مرحله‌ای منابع، متناسب با ظرفیت‌های درآمدی دولت صورت می‌گیرد؛ رویکردی که در بسیاری از حوزه‌های بودجه‌ای نیز اعمال می‌شود. این شیوه، هرچند ممکن است موجب کن‌دی در تحقق کامل اهداف شود، اما نشان‌دهنده پابندی دولت به انضباط مالی و پرهیز از ایجاد تعهدات بدون پشتوانه است.

در عین حال، مطالبات مطرح‌شده از سوی تشک‌ل‌های مرتبط با افراد دارای معلولیت، از جمله ضرورت تدوین فرمولی شفاف برای تعیین مستمری‌ها، می‌تواند به

با نزدیک‌شدن به پایان سال، موضوع عیدی مددجویان تحت پوشش سازمان بهزیستی در کانون توجه قرار گرفته است؛ موضوعی که دولت آن را در چارچوب احکام قانونی و با رویکردی مسئولانه در حال بررسی می‌داند. مسئولان سازمان بهزیستی با تأکید بر اینکه پرداخت ۱۲ نوبت مستمری در سال، تکلیف مصرح قانون بودجه است، تصریح کرده‌اند هرگونه پرداخت افزون بر این سقف، از جمله عیدی، مستلزم پیش‌بینی اعتبار مشخص و طی کردن فرآیند قانونی است. همین تأکید بر شفافیت و التزام به قانون، نشان می‌دهد رویکرد دولت نه نفی حمایت، بلکه حرکت در مسیر تأمین منابع پایدار و اجتناب از تصمیمات مقطعی است. در عین حال، پیگیری امکان اختصاص منابع بیشتر در صورت فراهم‌شدن ظرفیت بودجه‌ای، حاکی از آن است که سیاست‌گذار به دنبال یافتن راهکاری منضبط، عملی و قابل اتکا برای تقویت حمایت از جامعه هدف است.

بررسی امکان افزایش حمایت‌ها

در حالی که روزهای پایانی سال نزدیک می‌شود، تکلیف عیدی مددجویان تحت پوشش سازمان بهزیستی همچنان در دست بررسی قرار دارد. علیرضا انجلاسی، معاون توسعه مدیریت و منابع سازمان بهزیستی، با استناد به احکام قانون بودجه اعلام کرده است که پرداخت مستمری مددجویان برای ۱۲ نوبت در سال پیش‌بینی شده و این مبالغ از طریق سازمان هدممندسازی یارانه‌ها واریز می‌شود. وی تأکید کرده که قانون بودجه ۱۴۰۴ نیز همین چارچوب را الزام‌آور دانسته و هرگونه پرداخت مازاد، از جمله عیدی، نیازمند پیش‌بینی صریح و تأمین اعتبار متناسب است؛ موضوعی که به گفته او در حال پیگیری کارشناسی قرار دارد.

برنامه‌ریزی هدممند برای افزایش حمایت‌ها

مسئولان سازمان‌های حمایتی، ضمن پابندی به احکام قانونی، امکان افزایش تدریجی عیدی و مستمری را بر اساس ظرفیت بودجه‌ای و اولویت‌های واقعی مددجویان بررسی می‌کنند

وابستگی به مراقبت، هزینه‌های درمانی و وضعیت اقتصادی خانوار گفت: «دولت در حال تدوین سازوکارهای کارشناسی است تا پرداخت‌ها دقیقاً بر اساس نیاز واقعی مددجویان صورت گیرد.»

رئیس هیأت مدیره انجمن حمایت از معلولین آسیب نخاعی افزود که هزینه‌های روزمره این جامعه شامل داروها، وسایل بهداشتی، تجهیزات کمک‌حرکتی و توانبخشی مستمر است و پرداخت مرحله‌ای و برنامه‌ریزی‌شده دولت، امکان تأمین این نیازها را فراهم می‌کند. وی تأکید کرد: «عیدی و مستمری نه تنها کمک مالی، بلکه پشتوانه روانی و انگیزه‌بخش برای ادامه زندگی و استفاده از فناوری‌های نوین است.» نگاه دولت به افزایش تدریجی حمایت‌ها، با در نظر گرفتن شاخص‌های اقتصادی و خط فقر، تضمین می‌کند که منابع به‌طور عادلانه و هدممند به دست جامعه هدف برسد و از هرگونه تصمیم مقطعی پرهیز شود.

مورد نیاز معلولان آسیب نخاعی نشان می‌دهد که پرداخت مستمری و عیدی با هدف ارتقای کیفیت زندگی و تسهیل دسترسی به فناوری‌های نوین، به‌تدریج و مرحله‌ای در حال اجرا است و مسیر اصلاح و تکمیل آن به‌صورت کارشناسی و متناسب با بودجه عمومی دولت ادامه دارد.

پرداخت هدممند عیدی و مستمری یارحم‌دی با اشاره به تفاوت‌های گسترده در نوع معلولیت‌ها و سطح نیازهای افراد، بر ضرورت پرداخت هدممند مستمری و عیدی تأکید کرد. وی اظهار داشت: «پرداخت یکسان، اگرچه از نظر اجرایی ساده‌تر است، اما دولت با بررسی دقیق هزینه‌های واقعی، تلاش می‌کند منابع را به نحوی تخصیص دهد که بیشترین تأثیر اقتصادی و اجتماعی برای هر مددجو ایجاد شود.» وی با توضیح اهمیت شاخص‌های نظیر شدت معلولیت، میزان

در آخرین روزهای سال ۱۴۰۴ پرداخت عیدی به مددجویان تحت پوشش سازمان‌های حمایتی، بار دیگر محور بررسی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها قرار گرفته است؛ موضوعی که نشان‌دهنده اهتمام دولت به تقویت حمایت‌های پایدار و منطبق بر قانون است. ناهید یارحم‌دی، رئیس هیأت مدیره انجمن حمایت از معلولین آسیب نخاعی ایران، در گفت‌وگو با آتی‌نو تأکید کرد که اقدام دولت در تخصیص منابع برای پرداخت مستمری و عیدی، با هدف کاهش فشار اقتصادی خانواده‌ها و ارتقای کرامت اجتماعی جامعه هدف انجام می‌شود. وی با اشاره به اینکه پرداخت عیدی علاوه بر جنبه معیشتی، دارای اثر روانی و امیدبخش مهمی است، اظهار داشت: «این اقدامات نشان می‌دهد دولت با درک دقیق هزینه‌های واقعی زندگی مددجویان، برنامه‌ریزی منضبط و تدابیر کارشناسی برای تأمین منابع ضروری را در دستور کار دارد.» بررسی دقیق هزینه‌های درمانی، توانبخشی و تجهیزات